

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 46. ANUL XIV.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: joi și Duminică. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la espeditorul foiei pe afară la c. r. poste, cu bani gași prin scrisori francate, adresate către espeditor. Prețului prenumeratiunii pentru Săbiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țeri străine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se plătesc pentru întreaga oră cu 7. cr. și rulu cu litere mici, pentru două ore cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Săbiu, în 12/24 Iunie 1866.

14

Săbiu 11 Iunie.

Cuventulu imperatescu, prin manifestulu publicatu și de noi, au vestitu popórelor supremă mesura luata în interesulu întregității, onórei și fericirei statului. Cuventulu acestă, espune motivele la această mesura, și le lamuresce, încātu sa le pótă cuprinde și întielege și omulu celu mai simplu.

Animile miliónelor batu astadi mai tare aflându-se înaintea unui viitoru, carele ascunde eveneminte neprevédute; încrederea însă către ceea ce le este sântu, dreptu și legitimu, dau curagiulu și însufletirea care sioptesce fia-cărui'a, ca concursulu popórelor, cari alérga jefindu avere și vietă, nu va fi îndesiertu. Ddieulu popórelor este dreptu, este puternicu, și acei ce întru dreptate și p unu speranti'a întrinsulu, nu voru fi parasiti până în sfersitu.

Déca privirile se înaltă cu încredere, cautandu spre Tronulu, de unde au emanatu acestu cuventu imperatescu, ele nu potu sa nu participe și de seriozitatea Aceluia și nu se potu eschide dela durerea cea îndoită, ce o simte Majestatea Sea, pentru ca în acestu „momentu seriosu, dară și radicatoriu“ nu au pututu fi adunate popórele prin reprezentanti sei în giurulu Tronului.

Și în adevéru candu stămu sa apretiuimu momentuositatea acestei impregiurări din urma, nu scimu sa inculpămu séu sa vaierămu pre acei, ce au pusu pedeci acestei prea înalte intentiuni.

Dară ni se nasce și întrebarea, ca unde și cui este de a se aplică inculpărea séu vaierarea? Ceea ce o amu putea respunde cu aceea, ca cea dintăiu, la toti acei ce au încruciatu și încrucisă și astadi, prin cerbicositate continua liniscirea și multiamirea între diferitele popóre; vaierarea însă în urm'a acestor'a ni pótă fi tuturoru comuna.

Înaltimea și însemnatatea obiectului dela care amu pornitu ne opresce de a intră în detaiari mai amenunte. Ceea ce nu vomu puté trece și nu trebue sa trecemu cu vederea în acestu momentu este, ca Majestatei Sele, prelânga tóte multimile de grigi, de care se afla impresuratu, nu-i scapă din vedere cestiunea acestă. Majestatea Sea însăși vaiera, ca „oper'a întielegerei asupr'a cestiunilor constitutiionali nu au prosperatu asiá de tare“, încātu reprezentanti popórelor sa fia adunati acum în giurulu Tronului Seu. Cu tóte acestea însufletita și petrunsa de parintescă-i îngirire, Majestatea Sea dăce: „Lipsiti fitndu pentru acum de acestu spriginu, detori'a Mea de Regentu Mi este cu atât'a mai chiara, decisiunea Mea cu atât'a mai tare, spre alu asecurá pre acel'a (spriginu) imperiului Meu pentru totu viitoriulu.“ Prin ceea ce confirma, ca oper'a reinceputa la 20 Octobré 1860, continuata la 20 Septembre 1865 nu este nici amenintata prin evenemintele de fatia, ci ca acestă e firulu constitutiionalu continuatu mai departe, ca aci se afla garanti'a clenodiilor constitutiunei castigate în anii din urma, și garantate și prin actele prea înalte din anulu trecut.

Ne oprimu aici, crediendu a ne fi plinitu după puterile nóstre detori'a, de a contribui și noi ce-va la apretierea momentelor supreme de fatia, și la liniscirea animilor încordate din gelosia către viitoriulu lor.

Acăsta descoperire este de ajunsu spre însufletirea tuturoru popórelor și prin urmăre și a nóstra cu încrederea, ca Ddieulu dreptătiei în scurtu tempu va dá biruintia dreptătiei, și popórele se voru bucurá cu îndoită bucuria, de o parte de ostenelele și jertfele lor, de alta parte de înflorirea unei vietă nóue sub aripile constitutiionalismului, pre carele Majestatea Sea în parintescă bunavointia, esprimita în manifestulu Seu, lu dechiara de „detori'a Sea de Regentu“ și „de decisiunea Sea cea tare.“

Săbiu 9 Iunie. În numerulu 135 alu diurnalului ungurescu din Pestă „Pesti Hirnök“ aflămu o representatiune, pre care romano-catolicii din Comitatu Borsiodului au asternutu Archiepiscopului lor din Strigoni în privinti'a autonomiei bisericesci cu privire la treb'a scolara, în care se dăce: ca de-si în presentu politică esterna și resboiulu, celu ce pótă sa se nască în curendu, ocupa tóte spiritele; fiindcă însă diet'a țierei au emisu o comisi-

une regnicolara spre a compuné unu proiectu și elaboratu pentru treb'a scolare în deobsce, fără privire la confessiuni: pentru aceea romano-catolicii din Comitatu Borsiodului înaintéza numai înterele Bisericei latino- și greco-catolice, candu pe iubitu loru Archipastoriulu róga, cá la dieta sa staruiesca pentru un'a astfelu de lege, care sa deé și mirenilor latino- și greco-catolici asemenea influentia în trebi scolari, precum aceea o au reformatii și greco-orientalii în întielesulu legi 26 și 27 din a. 1791, cá nu cumv'a Regimulu sa-si însusiesca siesi și spre viitoru puterea eschisiva asupr'a scólelor latino- și greco-catolice, căci atunci treb'a nóstra scolare sub curatel'a Regimului va remané înderetu fatia cu treb'a scolare a reformatiloru și a greco-orientalilor, cari se bucura de autonomia în privinti'a afacerilor lor scolare. — Mai departe se espune în acea representatiune și dorinti'a, cá și mireni latino- și greco-catolici sa iee parte la conducerea trebilor lor scolare, precum ieu parte la acele și reformatii și greco-resaritenii, căci acestă o cere și egalitatea de dreptu confessionale; și ca recurentii nu potu presupune despre dieta, ca dens'a nu va fi drepta către tóte religiunile deopotriva, și ca diet'a, déca Archiereii latino- și greco-catolici voru starui, nu va aduce astfelu de lege, în urm'a cărei'a omniputinti'a Regimului sa incete în trebile scólelor latino- și greco-catolice, și influenti'a mirenilor sa se garanteze, dela care este conditionata incetarea indiferentismului religionariu, ce au inceputu a se incubá în latino- și greco-catolicii din pricin'a, căci au fostu eschisi pân' acum dela ori ce influentia și participare în conducerea și administrarea trebilor scolare.

(Dupa acestu estrasu scurtu din amintit'a representatiune avem a observá I, ca representatiunea acestă o aflămu de totu drepta și binemotivata, și sperămu, ca diet'a nu va aduce nici un'a lege, prin care s'aru postpune latino- ori greco-catolicii cu trebile scolare altor religioni; II, ca acei barbati romani de litere, cari vreau sa subordineze treb'a nóstra scolare omniputintiei și octroiarei Regimului, potu vedé din susu amintit'a representatiune pareerea lor gresita, ce o au publicatu în mai multi articli prin diuarele române, pentru ca nu credemu, ca acei barbati romani de litere aru cutediá a impugná acelu asertu din suscitata representatiune, ca adeca indiferentismulu religionariu nu s'aru înaintá și la noi, candu comunele nóstre bisericesci și reprezentanti lor aru fi eschisi dela ori și ce influentia și administrare a lucrurilor scolari, căci atunci aru urmá, ca comunele nóstre bisericesci aru avea sa suporté numai greutátile scolare, adeca sa platésca, ear Regimulu aru face și aru dispune cu scóla și invetiatori după placu, precum amu veditu la gimnasiulu greco-orientalu din Suciav'a în Bucovin'a, unde Conte Teodoru, Ministrulu de Invetiamentu, au pusu la începutu de Profesori totu oameni straini de nascere și religiune, până candu apoi nu iau statu în contra Baronulu Petrino. Red.)

Eveneminte politice.

Săbiu în 11 Iunie.

Comunitatea cetătiei Săbiului a substernutu în 21 Iunie c. n. o adresa de loialitate Majestătiei Sele Imperatului. —

Dela Pestă ne spune unu telegramu ca „Pest. Ll.“ aduce scirea despre probabila amanare a dietei până în Septembre.

Deputatii romani și serbi dela diet'a unguresca au fostu nu de multu adunati la olalta, unde au decisu a-si aduce înaintea dietei propunerea lor colectiva pentru deslegarea cestiunei nationalităților.

„Pesti Napló“ spune: În cercuri mai inițiate se vorbește, ca Esc. Sea Taverniculu aru fi fostu în dilele trecute la Emin. Sea Primatele în Strigoni. Missiunea celui dintăiu eră de a întrebá pre Emin. Sea, cu câtu aru puté densulu (primatele) stá într'ajutoriu statului la eventualități neprecalculate? Responsulu nu se scié; dară totu acelu diuariu spune, ca Em. Sea eră în o dispozițiune fórté îngirita în urm'a acestei visite.

Se mai spunemu aici ca magiarii se geréza în tóte foile de man-tuitorii tronului și dicu densii, ca se vede ca opiniunea acestă castiga terenu totu mai multu și în cercurile guvernamentali. Cu

asemenea laude și espectorări vatema bunulu simtiu alu celorlalte popóre, care déca nu mai multo dara in mesura egala cu densii iéu parte la tóte greutățile și in tempu de nevoia inca mai multu, d. c. in 1848—9 —

Din Vienn'a ne aduce „W. Ztg. unu emisu ministerialu, prin carele se opresce esportulu de arme, și munitiune spre Itali'a (straina, ne austriaca), spre Elveti'a, Zollverein, și spre mare. Oprirea acést'a privesce și transitulu (trecerea de e. din Elveti'a preste Austri'a in Serbi'a) și se estinde și asup'r'a marginiloru spre Moldavi'a, Munteni'a, (Romani'a), Serbi'a și Herzegovin'a.

W. Abdpost. vorbindu despre motivele, din cari se tinu in secretu miscările armatei, spune spre îniscirea publicului ca acést'a e numai o mesura de prudintia, pentru ca altmintrea indata ce s'aru publicá acele miscări in foile austriace, ele aru fi date și in mânilé inimicului.—

Din Bucovina'a aflámu dupa diuarie, ca Episcopulu gr. or. alu Bucovinei, Eugeniu Hackmann, au contribuitu la daruirile patriotice 100,000 fl. din fondulu religionarulu gr. or., se dice ca cu consimtiementulu consistoriului.—

Din Croati'a, asemenea și din Pest'a se spune ca deputatii regnicolari au parasitu in 18 Iuniu capital'a unghuresca, dupa cum dicu unele diuarie, spre a nu se mai întórce la Pest'a. Resultatulu conferintieloru e nula.—

Din Germani'a, aflámu ca in Mainz au fostu o adunare mare de nemti, care s'a pronuntiatu pentru integritatea Germaniei și pentru combaterea regimulu prussianu de acum, căpre acéla carele au intratu in legatura cu strainii. — Presidiulu federatiunei nemtiesci arata, ca esirea Prussiei din federatiune nu e valida. Prussi'a arangeza guverne provisorii pe unde ajunge.

Din Franci'a se scrie la N. Pr. Ztg. ca Angli'a, Franci'a, Russi'a și Prussi'a suntu gata a recunósce pre principele Carolu de Hohenzollern de Domnitoriu alu României. In altu locu se spune, ca aceste puteri aru fi protestatu energeticu contr'a ori cărei interventii in Români'a din partea Turciei.— „Times“ publica o epistola a lui Gladstone adresata lui Ioann Ghic'a fostulu ministru și acum in misiune estraordinaria la Constantinopole. In acea epistola se da svatu Româniloru, ca se respecte referintiele de suzeranitate fatia cu pórt'a și sa-si indrepte tóta atentiunea asup'r'a imbunatatirii materiale, pentruca nisuinti'a neinfrenata dupa independintia absoluta e periculósá pentru statele cele june.

Din Italia'a aflámu, ca Garibaldi este denumitu de generalu de armata, rangulu celu mai inaltu ce se póte dá unui oficeru din armat'a italiana. Intre subcomandantii lui Garibaldi se afla și generariulu Pallavicini, acéla, carele la Aspromonte au comandatu „focu“ in contr'a lui Garibaldi. Cestu din urma se dice ca anume au rugatu pre ministrulu de resbelu, cá sa-i dea sub comand'a sea superióra pre gen. Pallavicini.— Se vorbesce, ca Garibaldi aru fi plecatu spre Tirolu indata cu 10,000 voluntari.— Scirea despre o legiune unghuresca, care aru constá pâna acum din 1000 de barbati, iara se ivesce.— Arestári de reactionari se facu, dupa cum cetimu prin diuarie, in tóte pártile Italiei.

Unu diuaru oficiosu italianu „Corriere italiano“ spune ca are informatiuni despre o intelegere intre Franci'a și Russi'a in privint'a cestiuniloru de fatia. Dupa acele informatiuni resbelulu aru avé sa dureze putinu, pentruca aceste dóue puteri se voru face mijlocitóre de pace indata ce se va fi făcutu destulu onórei armelor. Indata dupa pace va veni pre tapetu cestiunea orientelii și in contr'a celoru ce se voru decide atunci de puterile Europei, Turci'a nu va mai puté apelá nicairi.

Despre purtarea Russiei mai suntu și alte versiuni. Un'a sustine ca s'a incheiatu unu tratatu de aliantia intre Russi'a și Austri'a; alt'a vorbesce numai de conventiune militaria, in urm'a cărei déca Austri'a va fi atacata și de Itali'a, va capatá ajutoriu pentru scutirea litoralulu dalmatianu și istriianu. Dupa o a trei'a versiune și dice, ca Russi'a de aceea concentréza trupe la marginile galitiane, pentruca aru fi auditu ca in Cracovi'a și Galiti'a se afla multi conducatori de ai revolutiunariloru polonezi, cari au de cugetu, cá la eventualitáti anumite sa incerce de nou o revolutiune, carea sa se estinda in totu regatulu polonezu și in Ungari'a. Russi'a asiá dara, dice a trei'a versiune, vrea sa previna o astfelu de resculare.

Turci'a au concentratu unu corpu de vro-o 30,000 in apropiarea Ragusei, o parte din flota crucesce in apele dela Castel nuovo, Ragusa și Spalato.

Din Romani'a aflámu dupa „Trompet'a Carpatiloru“ ca conflictulu ce au esistatu intre granicerii dela dunare și oficerii loru s'a delaturatu. In urm'a sciriloru alarmatóre dupa cumu amu mai spusu cu alte ocaziuni, trupele au parasitu Bucurescii dimpreuna cu unu parcu de artileria de 50 tunuri. Óstea erá sa se concentreze la Calugareni.

Din câmpulu resbelului.

Noi intrebuintámú acésta espressiune, pentruca cele ce vomu se inregistrámú ací și déca nu spunu inca despre resbelu, celu pu-

tinu despre cele nemijlocitu premergátóre totusi spunu și apoi trecerea fruntarielor și ocuparea de tieri straine, ce e alta decâtu resbelu?

Pâna in momentulu candu scriemu aceste nu avemu sciri secure despre batalii, și cele ce curséza despre loviri séu intalniri mai merunte se dau cu reserve. Atát'a e securu ca din Sassoni'a partea cea mai mare e ocupata de prussiani, ca acesti'a au intratu și in Hannover, Hesse electorala (Kur-Hessen) și in Hesse.

In Sassoni'a erau ocupatu prussianii pâna in 19 Iuniu și Lipsi'a și Dresd'a. Despre cetatea dintâiu se spune, ca o fractiune (in locuitorii acelei'a aru fi intempinatú pre prussiani serbatoresce. Pe unde ajungu prussianii facu asecurári locuitoriloru, ca li se va respectá averea și ca voru fi erutiati câtu se póte de neplacerile resbelului. De alta parte indata se spune, ca pe unde ajungu aduna tinerimea capace de a purtá arme și o insira in regimentele loru.

La Ullersdorf marginea prussiana silesiana, sa se fi intálnitu câte unu despartimentu de calereti. Prussianii indata sa o fia lúatu la fuga. — Din Zuckmantel (Silesi'a austriaca unu patrariu de óra de marginea austriaca) se scrie la 18 Iuniu ca prussianii se apropia in masse mari de fruntaria. Din Reichenberg (Boemi'a) se spune ca acolo erau pe la 18 Iuniu ómenii fórté ingrigiti, — unii au parasitu orasiolu. Prussianii indata nu trecuse preste fruntaria. Nóptea au ocupatu prussianii Zittau (in Sassoni'a aprópe de Boemi'a și Silesi'a Prussiana. Si din Friedland (Boemi'a) se scrie din 18 ca inca nu trecuse prussianii fruntariile.

Din 19 Iuniu se scrie ca se astépta in Prag'a sosirea regelui Sassoniei (au sositu). Trupele sassonese sa fia sítrecutu dincóce in Boemi'a. 1300 marodi (jumetate bolnavi) s'a asiediatu in spitalulu de garnisóna. Elevii din institutulu de cadeti sassonési indata au sositu in Prag'a.

Suntu sciri ca austriacii aru fi prinsu 600 prussiani și 10 tunuri, se dau in se cu reserva.

Unu telegramu alu „Presse“-i spune ca 26,000 prussiani inaintéza prin Ellersdorf spre Boemi'a; la Schluckenau recunoscú patrólé de ulani prussiani din Neusalz'a marginile austriace.

Din Frankfurt se scrie dela 18 Iuniu, ca se astépta in tóta ór'a o incercare a prussianiloru asup'r'a acestei cetáti. Rotschid banchieriulu celu vestitu a transpusu casa lestatulu i aflatóre sub administratiunea lui la Stuttgart. Totu de acolo se scrie, ca o trupa de 10,000 dela corpulu a 8-lea de armat'a federatiunei, alu cărui comandante e principele de Hessen, au intratu parte in Frankfurt parte prin pregiuru in statiunile cele mai de aprópe. — Trupele hanoverane și Hessiane s'a intrunitu. — Din Bavari'a inaintéza cavaleria și o brigada spre Eger. Trupele federatiunei concentrate facu laolalta 180,000. —

Comandantele armatei austriace de Benedek de nordu padiesce cea mai stricta discretiune despre miscările armatei Sele. Ost. d. P. spune cu siguritate, ca nici unu oficeru strainu nu va fi suferitu in cortelulu generalu. —

Din Vienn'a se scrie dela 20 Iuniu ca Majestatea Sea Imperatulu va plecá la cortelulu generalu alu armatei.

La Cestiunea Evreiloru (jidaniiloru) din Romani'a.

(Capetu din nr. trecut.)

Noi suntemu amu fostu și vomu fi, și putemu conjugá verbulu intregu a fi, spre a dovedi ca in presinte, in toti tempii trecutii și viitori, amu fostu suntemu și vomu fi contr'a celoru ce ceru drepturi pentru Jidani in Romani'a; laudámú cu tóta anim'a și cu totu resonulu nostru pe barbati romani, luminati patrioti, cari s'au constituitu in comitete și au deschisu petitiuni contr'a art. din constitutiunea in desbatere pentru drepturi politice Jidaniiloru in Romani'a:

1. pentru ca Jidanii nu suntu crestini și Romanii suntu crestini, ba inca toti și ortodoxi;

2. pentru ca ómenii de tóta natiunea cari au traitu și traiescu in Romani'a, au făcutu câte unu bine tierii ce le-a datu ospitalitatea, s'au amestecatú cu Romanii și la fericirile și la nefericirile lor, atátu in revolutiuni câtu și in pace, au facutu danie Statului in care s'au imbogatitu ei și au petrecutu bine, precum Generariulu Nicolae Mavros, Vangelu Zappa, etc. etc. in vreme ce nici unu Jidanu, nici odata, n'a contribuitu nimic'a pentru tier'a pe care a napaditu sa-i suga maduv'a și in care au devenitu milionari și bilionari.

3. pentru ca primimu între noi pe Grecii cari ne invatia prin faptele lor cum sa ne iubimu patri'a, pe Serbii cari ne invatia cum se face a se respectá patri'a, pe Nemtii cari ne invatia ce este onestitatea, pe Francesii cari ne invatia ce este gustulu, pe Italianii cari ne invatia ce este artea, pe Ungurii cari ne invatia vitezi'a, pe Polonii cari ne invatia devotamentulu pentru patria; cari ne dau toti câte ce-va dreptu cele ce primescu dela noi; — nu primimu indata concetatiuni ai nostri politici pe Jidani, cari nu ne dau nimic'a, cari nu facu nimic'a pentru tier'a nóstra, cari nu au simtiementulu de patria, cari nu cunoscú decâtu numai traficul in tóte și pentru tóte, cari nu vinu între noi decâtu numai ca

sa ne desnerveze, sa ne saracésca, sa ne demoralizeze si sa ne desnationalizeze.

Ce au facutu Jidanii pentru noi chiaru in epoc'a acést'a de candu suntemu in ferbere de resbelu? Câte baterie de tunuri au montatu Jidanii spre aperarea tierei in care ceru drepturi? Câte batalióne se tínu pe marginea Dunárei cu cheltuié'la a o jumetate milionu si mai bine de Jidani cari au napaditu preste noi, si cari gratia ministrului Cogalniceanu au mai multe drepturi in Romani'a decâtu chiaru Romanii? Cu ce au venitu in ajutoriu vistieriei nóstre, saracita de cátra densii, acésta multime de banchieri principali si negociatori mari de cari ne vorbesce d. prefectu de Iassi in depesi'a s'a cátra ministrulu de Interne? Căti Jidani au muritu de fómie in tempulu fómetei ce au adusu ei in Romani'a de susu?

Eata cum nu au nimic'a de comunu Evreii cu Romanii in Romani'a.

Noi ceremu, pentu cá sa fimu scurti si sa nu ne incarcámu in vorbe pe cari sa ni le restalmacésca ingeniosii aginti ai guvernului, noi ceremu:

„Sa se scótia indata acelu articulu, semantia de vrajba, din nou'a constitutiune prin care se statuéza drepturile politice ale Jidaniloru in Romani'a si sa se inlocuésca cu acestu articulu:

„Unu seculu d'aci'nainte, nime, nici guvern, nici corpu constituitu alu Statului, nu póte sa propuna a se dá drepturi politice Jidaniloru in Romani'a.

„Ei nu voru poté dáni decâtu numai prin orásiele Romaniei.

„Nici unulu sub nici unu pretestu nu se va poté asediá intr'o comuna rurale.

„Nici unu articulu de hrana séu de beutura, afera de cátu este necessaria comunitátiloru, nu póte fi lasatu in mán'a Jidaniloru.“

Acestu articulu este de mare necesitate sa figureze in constitutiunea nóstra.

N'amu auditu pe nime sa céra mórtea Jidaniloru si déca ei si facu spaima si-si inchipuescu maceluri, acést'a n'aru trebú de locu sa preocupe pe guvern, care scie bine cátu este de umanu, generosu si pacinicu totu Romanulu candu nu-lu supera nime, candu nu vine sa-lu sugrume nime.

Asiá dara noi credemu ca comitetele si petitionile nu au altu scopu decâtu combaterea art. privitoriu la Evrei din proiectulu de constitutiune, si suntu numai nisce manifestári pacinice legali, leali ale opiniei publice care respinge acelu articulu; si mai credemu inca, ca nu face bine guvernulu de nu-lu declara cu o di mai nainte stersu din proiectulu constitutiunei.

Deci, cá sa venimu la refrenulu nostru: „Duminec'a sa fia respectata in totu Statulu románu de cátra tóte legile eterodoxe cá si de cátra tóte riturile religiunei crestine. Duminec'a este diu'a lui Christosu Dumnedieu, in Statulu ortodoxu románu trebue sa se respecteze acésta di de cátra toti acei'a cari traiescu in acestu Statu, fára nici o deosebire de lege séu de ritu.

O f e n b a i ' a 30 Maiu 1866.

St. Dle Redactoru! Cetindu fasciór'a I. a „Progresului“ redigeata de D. Visarionu Romanu amu aflatu, ca la fói'a 55. m'au onoratu cu unu respunsu sub titul'a „Observári la nisce Observatiuni“ care le face Dsea la articulu meu aparutu in nr. 13 a multu stimatei fói'a a „Telegrafului Romanu“ care articulu, ca au fostu nevinovatu a-ti recunoscutu si Dni'a vóstra Dle Redactoru in nr. 28 alu foiei DVóstre sub rubric'a Varietáti; si au recunoscutu chiaru si D. Redactoru alu „Progresului“ V. Romanu. Cu tóte aceste D-sea se arata pré superatu, pentru observárele mele binevoitóre; cá si candu eu a-siu desaprobá aparerea „Progresului“, si a-siu voi a informá reu opiniunea publica despre acésta scriere.

Deci simtiendu-me indatoratu cu unele observári la observárele DSele, care cu tóta modesti'a pre scurtu voiescu a i le face; cu tóta stim'a ve rogu on. Dle Redactoru sa binevoiesti a le dá locu in colónele „Telegrafului Romanu.“

Cine au cetitu articulu meu mai susu memoratu. Crediu ca póte afara de D. V. Romanu nu se va indoí a crede ca acé'la au purcesu dóra din ce-va interesu egoisticu, séu patima, prin care a-siu fi voitu a vatamá onórea D. V. Romanu, ci singuru din dorulu ce amu a vedea pre saraculu nostru poporu tieranu, progresandu in agricultur'a cea atátu de parasita. Eu doreamu demultu a vedea o carte de economia in ramulu acést'a, dupa cum se afla de acé'la la conlocutorii nostri germani si magiari, si candu amu cetitu in jurnale esirea de atare opuri fórte m'amu bucuratu, si o-sebitu candu amu cetitu famosulu nume „Progresulu“ scrisu pentru poporul tieranu de D. V. Romanu. Cugetámu a fi ajunsu misiunea dorintiei mele, cáci credeamu ca dupa ce popopulu nostru au prea întârdiatu cu introducerea cultivárei rationale a pamentului, primindu in mánile sele o asemenea scriere economica, poporul in curendu luminandu-se, va indreptá trebile si lucrárele sele dupa unu metodu nou, prin carele sporindu-si averile sele materiale va deveni la o stare mai buna decâtu pána acum'a, de aceea mi-amu luat indrasnéla a aduce la publicitate dorintia po-

porului tieranu, carele din lips'a mijlóceloru materiale, nu prea are voia a-si dá cruceriulu, decâtu numai pre cártile cele mai necesarii.

Din acestu punctu de vedere vedendu eu ca D. V. Romanu voiesce a edá opulu seu cá diurnalu, si atare aru aparé cu lunile, si anii, mi-s'au parutu prea tardiu a tamandá cu asceptarea poporului tieranu in privint'a acést'a, cáci déca opulu este menitu spre a progresá tieranulu in agricultura (precumu D. V. Romanu i place a-lu recomanda), apoi acé'la aru fi mai cu scopu intr'o carte dupa olalta, popularu si precátu s'aru poté de estinu, cá si tieranulu agricultoru mai seracu se siópota procura.— Ear diurnalele agronomice cari se edau pe pastrare de ani, si pe ani, aru fi pentru partea mai inteligenta, care scie apretiu asiá ce-va, iara pentru tieranulu de rendu aru fi a se suplini prin edare de cárti economice precum amu disu popularu scrise, si carii pentru pretiulu moderatu sa póta strabate in tóte casele tieraniloru.

D. V. Romanu asiadara nu m'au intielesu, séu n'au voitu a me intielege— candu dice: „ca eu amu voitu scriere periodica si intr'o carte“, cáci eu amu cuventatu pentru o carte; si nu pentru diurnalu economicu, adeca buna óra: precum ni-a apromisu D. S. Popu a cárei edare n'amu potutu, decâtu a o recomandá on. publicu cetitoriu tieranu, cá un'a ce (déca s'aru tipári dupa programulu publicatu) póte aru corespunde mai bine asceptárei tieranului agricultoru.— Si póte ca prin acést'a, ca amu laudatu edarea acestui opsioru agronomicu, amu pecatuitu contr'a intereselor a D. V. Romanu; daru pentru aceea nu se supere Dsea, ca eu si la Progresulu Dsale amu primitu, si tramisu prenumerantii cari s'au adresatu cátra mine; ba l'amu si recomandat in scrisu inteligentiei din jurulu acést'a, cá pre unu diurnalu ce-si are meritulu seu pentru clas'a mai inteligenta.—

Acum'a vinu la reflexiile ce le face D. V. R. in privint'a scrierei populare.

Déca intru adeveru are Progresulu Dsale scopulu, progresarea tieranului in cultur'a agricola, precum l'au botezatu, atunci'a cugetu cá n'amu gresitu adaugendu, ca sa fie scrisu cátu mai popularu; apoi déca-i pare Dsale ca au scrisu destulu de popularu va judecá on. publicu cetitoriu tieranu, cáru'i a si-au recomandat opulu seu. *) Din parte-mi si acum'a dicu, ca pentru tieranulu de rendu au potutu scrie si mai popularu, déca are intentie a folosi chiaru tieranului: cáci altcum tieranului i va trece gustulu de cetitu déca va trebú pentru totu cuventulu neintielesu de elu se mérga (precum recomandá Dlu V. R.) in altu satu, s'au tinutu mai departe spre a capatá explicatie.

Aceea o cunoscu si eu ca nu se póte scrie asiá, cátu se fia tóte cuvintele de toti intielese; dar ca acele cuvinte care au o insemnatate mai mare se fia intielese de toti, acést'a se ceré; intru acestu intielesu s'au adusu de mine cá de exemplu G e o r g e n a r i i, cáci totu articolulu in privint'a gardului viu, nu folosesce nimicu, déca cuventulu G e o r g e n a r i u ce are alu intrebuintia, va remané necunoscutu. **)

Déca acelu articulu in privint'a gardului viu s'au reproducu in „Amiculu Poporului“ cu intentiune de a folosi si Ardeleniloru, D. reproducatoriu negresitu avea datorie sa esplice cuventulu mentionatu si escusarea Dsale nu are locu, candu dice: ca acelu articulu nu e a Dsale ci a Dlui (cutare) din tier'a romanésca, „si ca Ds'a numai l'au reproducu“.— D. autoru din Romani'a au scrisu bine pentru patri'a s'a, unde asiá se numesce spinulu de gardu viu; dar Dlu V. R. ca reproducatoriu pentru Ardeleni avea datoria alu explicá, ca sa nu fimu siliti a merge prin tier'a romanésca pentru explicare, candu vomu avea voia a ne face gardu viu.— fiinduca numirea Georgenarii nunumai in tinuturile Offenbaiei, dar nici in alte párti ale Ardelului, ba nici prela Resinari, tinutulu D. V. Romanu nu se usitéza.

Mai observeza D. V. Romanu ca suntu lucruri si instrumente neintrebuintiate la románi pána acum'a, cáror'a trebue sa le dea in limb'a romána numiri nóue, buna óra f a g u r a r i i, si altele, care D-Sea ne lase a le numi noi dupa tinuturile nóstre ale Offenbaiei s'au altor'a: „purtatori de faguri, séu „Hurduzei“ s. a.

Eu credu, ca in pártile Offenbaei inca voru fi cuvinte stricate din limbi straine, cum e si „hurduzeu“ dela ungresculu hordozó, care altmintrelea prela Offenbaia nu se usitéza— póte ca in alte párti,— insa si aceea credu, ca cu cuvinte de acele stricate nu ve vomu intrece; dara eu vorbindu despre scrierea populara, nici nu amu fostu mersu asiá departe in articulu meu, cá sa pretindu intrebuintiarea astoru felu de cuvinte stricate, cum e si U d v a r u l u P i s p e c u l u i aflatu de D. V. R.; ceea ce nici DVótra nu afirmati, ci modéstam-i dorire au fostu si este, cá sa se esplice cuvintele neintielese in Ardealu, séu in partea cea mai mare a lui, iara nu in specie dapa tinutori.— Si

*) Sa nu fimu prea ultraisti! pentruca cu pré exageratele pretensiuni, care se pornescu in intrebarea de fatia, adeca, de a scrie cá sa intieléga totu tieranulu, ne vomu trezi, ca ajungemu la pretensiunea celui ce vrea sa-si cumpere o parchia de ochielari, cá sa póta cé'la fára de a fi invetiatu mai inainte. Red.)

**) De acordu! Red.)

asiá sumu convinsu, ca si D. V. Romanu vrendu a folosi tieranului va intrebuintia terminologia cátu mai corespundiatore intielegerei poporului tieranu, unde cere trebuintia, considerandu-se si provincialismii, ce se pottesce la unu opu carele este menitu a se dá in man'a tieranului iara obiectele nóue, nu le va botezá cu cuvinte stricate din limbi straine, ci le va dá numiri acomodate tieseturei limbei nóstre române, cumu sunt si fagurarii, pentru care nu l'amu criticatu nici disputatu. — **F o d o r e a n u.**

D o b r ' a 6 Iunie 1866 st. v.

Punctu la 9 óre inainte de amédi s'a escatu focu din podulu grajdului ospatariei opidane, tocm'a candu suflá ventulu de média di fórté tare. In podulu grajdului fiindu fenu, de locu l'au incinsu foculu, si nu erá cu putintia a se stinge. — In apropiere o casa acoperita cu paie, ce erá strešina in stresin'a grajdului, luandu si acest'a flacara, — din carea suflandu ventulu foculu peste drumu in dóue case, de aci in alta utilia, asiá numita uliti'a mare — peste grádimi: in 10 minute s'au aflatu in prad'a focului 28 case 13 siuri cu poeti apoi si cameri cocini si alte cladiri economice, din aceste numai 3 case au fosu asecurate. —

Pre acesti locuitori pána acumu de 4 ori iau ajunsu nenorocirea focului, totu camu desu, — ba carii nici bine nu s'au adusu la ordine tóte, si iara se vedu despoiatu de cele castigate, — in cátu fia-care omu simtitoriu cu dorere trebue sa compatímésca pre acesti nenorociti, vedindu in asiá misera stare. —

In apropiere fiindu biseric'a nóstra gr. or. temerea au fostu fórté mare, ca aprindendu-se; — atunci póte ca putine case aru fi remasu ne arse, cáci desele locuinte incendiendu-se de flacar'a focului nu erá nime in stare a se apropiá spre aperare. —

Este curiosu cum ospatariulu Papp Danielu spre escusarea Dniei séle, calumniada pre Dobreni cu vorbe dejositore, ca iaru fi pusu cine-va focu in podu grajdului. — Nu voiesce Dni'a sea a cunoáce, ca prin nepasare-i servitorii i umbra prin grajdu si in podu cu pip'a si sugare ardienda, — ba, tocm'a sa constatéza, ca pre unu servitoriu dandu fenu din podulu grajdului inainte cu unu patrariu de óra, l'au vediatu cu pip'a in gura. *) —

Me temu ca acésta escusare nu are locu!

In fine trebue sa aducu la cunoscentia si multiamit'a publica aceloru individi carii ne intreruptu au lucratu la stingerea focului, si mai alesu fratiloru Iieni, carii au grábitu dela Ili'a cu dóne pusi de apa (tulumbe) si pána la stingerea focului de totu nu s'au departatu, si intelegintiei de aici, carii in totu loculu s'au pusu spre a infruntá pericululu. Asiá au stáruitu si gendarmii si finantii c. r. spre indemnarea ómeniloru la stingerea focului. — Durere ca unii suntu asiá de neprocopsiti incátu nu cunoscu pericululu de focu, si nusidau ostene'l'a ceruta la sterpirea acestui reu, — ba inca unii necopti la capu, pre cei ce nu suntu nascuti Dobreni, ii tratéza cu epitetulu de „Venitura“ cáci ii indemná sa lucre in folosulu si intercsulu loru. —

Aru fi de doritu, cá acesti nenorociti sa se ajutore dupre bunavointia fia-cáru crestinu adevératu, mai alesu fiindu acum a patr'a óra predati prin nenorocirea focului. — Multu onoratii D. D. Redactori ai foiloru române voru face mare sacrificiu, indemnandu prin organele dloru spre contribuirea acést'a. — Totu deodata suntu rugati a aduná acele bine faceri, si ale tramite Oficiulu opidanu, spre împártirea la cei nenorociti. **) **P. F.**

Principatele române unite.

Bucuresci 3/15 Ciresiaru.

In inspectiunea ce a fácutu ostiriloru cantonate pe lini'a Argesiuului, Mari'a sea Domnitoriulu, s'a opritu la Calugareni. A visitatu acea pozitiune, ce a remasu celebra in istori'a Patriei prin lupt'a dela 13 Augustu 1595, unde Michaiu Vitezulu cu 16,000 de románi batú óstea formidabile a lui Sinan Pasi'a, compusa de 200,000 de Turci, cari la acea epoca spariasera Europ'a. Unu miserabile monumentu si acel'a derapanatu aduce aminte trecatoriloru glori'a acelei dile memorabile, acei traditiune maretie a armatei Romaniei luptandu contr'a calcátoriloru tieriei. Mari'a sea a espresu parerea sea de reu, de a vedé pulínulu respectu alu guvernoloru trecute pentru suvenirile de marire natiunale. Elu a promis a face sa se restaureze monumentulu, sa se incungiere cu o grátea care sa-lu preserveze celu putínu contr'a necuratielor ce s'aru putea aruncá acolo.

Aru fi de doritu cá Ministeriulu sa presente indata unu proiectu adunárei pentru cá sa se radice la Calugareni unu monumentu mai demnu care sa perpetue suvenirea eroiloru ce in vale-i aflara nemarirea. Dóue, trei mii de galbeni n'aru fi nici de cumu o cheltuiéla de prisosu, si mai cu séma astadi, candu aru fi intrebuintati a face sa reinviueze intre noi marile suveniri ale epociloru de barbatia si de lupte natiunali. Mai tárdiu, candu finantiele tieriei voru fi in o stare mai prospera, unu monumentu mai demnu, mai grandiosu, o opere de arte radicata pe principalea piatia a Capitalei, va repará uitarea guvernoloru trecute, va restabili cultulu suveniriloru, va glorificá memori'a eroiloru dela Calugareni.

Dela Calugareni, Mari'a Sea, dupa-ce au visitatu diferitele pozituni ocupate de ostire, a mersu la Giurgiu unde a fostu primitu cu multu entusiasmu. M. S. a pranditu acolo, avendu la mé-

*) Se intielege ca respunsabilitatea acestoru inculpári noi nu o putemu primi asupra-ne. **Red.)**

) Noi vomu primí si vomu spedá bucurósu ori ce oferte. Aru fi bine in sa candu s'aru radicá o voce pentru o mai buna regulare de contribuiri de buna vointia, penruca immultindu-se acelea in tempulu din urma, venim in pericululu de a slábi simtiulu de misericordia, de care, cá si in casulu de fatia, bietii arsi in adevéru aru avé lipsa. **Red.)

s'a sea pre Primariulu orasiulu, pre Presiedintele tribunalului, Protopopulu si mediculu districtulu. Sér'a s'a intorsu in Bucuresci.

—D. Capitanu Gorjanu, a prinsu astadi, dupa denuntiarea unui dorobantiu din Argesiu, doi hoti cari aru fi facutu parte din cet'a lui Marinu Balanu, si cari au participatu la mai multe calcári, si mai alesu la Vlaici (judetiulu Olta) unde unulu din ei a si fostu ranitu si prinsu; mai pe urma in sa a scapatu din spitale. D. Gorjanu a datu pe acesti reu fácatu in mánile autoritatii care va face cercetárele legali si apoi i tramite inaintea tribunaloloru.

Multiamindu dlui Capitanu Gorjanu, in numele societatii, de acestu servitiu ce i-a adusu din propri'a sea iniciativa.

Escriere de concursu.

Pentru ocuparea unei statiuni de invatiatoriu si unei de invatiétore de fetitie, la seól'a rom. normala gr. or. din Opidulu Resinari se deschide prin acést'a concursu.

Salariulu anualu impreunatu cu statiunea de invatiatoriu este 350 fl. v. a. 16 fl. v. a. bani de cortelu si 16 fl. 80 xr. v. a. relutu de lemne, si cu statiunea de invatiétore 262 fl. si 50 xr. 16 fl. v. a. pentru cortelu si 16 fl. 80 xr. relutu de lemne.

Acestu salariu sa platesce regulatu din cas'a alodiala in rate lunare anticipative.

Doritori de a ocupá postulu de invetiatoriu au a documentá :

- 1) prin atestatu de botezu, ca suntu romani de confessiunea greco-orientala;
- 2) prin atestatu bunu ca au absolvatu celu putínu gimnasiulu inferioru si cursulu pedagogicu prescisu;
- 3) cumca sciu pe lángá limb'a romána bine si limb'a germana;
- 4) déca au mai functionatú unde-va cá invetiatoriu ori ba, si cumu;
- 5) cumca au dusu o viétia morala si au avutu purtare politica nepatata.

Doritorele de a ocupá postulu de invetiétore se cere ca se documentedie :

- 1) prin atestatu de botezu de ce religia suntu;
- 2) cumca sciu bine limb'a romána;
- 3) Déca au mai functionatu unde-va cá invatiétore ori bá si ca suntu perfectu cualificate in lucrulu de mána;
- 4) cumca au dusu o viétia morala si nepatata.

La tóta intemplerarea se va preferá acele care voru documentá ca suntu romane de relegea gr. or. si voru avé calificatiune mai buna.

Competitorii resp. competitórele atátu la statiunea de invetiatoriu cátu sila statiunea de invetiétore, au a-si indreptá cererile loru prevediute cu tóte documentele amintite, cátra oficiulu subsemnatu (post'a din urma Sabiiu) celu multu pána 1 Augustu 1866, cá actulu alegerei sa se póta asterne de tempuriu locuriloru mai inalte competinti, spre intarire.

Resinari in 16 Iunie 1866

Oficiulu Opidanu

Nr. 19—3

Edictu.

Mari'a lui Achimu Chirstea din comun'a Feldi óra in Comitatu Albei de susu, care cu necredintia de 4 ani au parasitu pre legiuitulu ei barbatu Nicolae lui Ioann Sierba nu totu de acolo, prin acést'a se citeza, ca, dela datulu mai din josu, in terminu de unu anu, si o di, cu atat'a mai tare, sa se infatisieze inaintea forulu Protopopescu subscrisu, cu cátu ca la din contra, se va decide divortiuulu sotiului ei, la intielesulu SS. Canóne ale bisericiei nóstre dreptucredincióse resaritene, si in absentia densei.

Forulu protopopescu gr. or. alu Tractulu Protop. alu II alu Sabiiulu.

Sabiiu 18 Maiu 1866.

Ioann Pannovicu, Protopopu.

Nr. 20—3

Edictu.

Ioann Ilisie, din Retisdorfu, de rel. gr. or. carele de 3 ani si mai bine au parasitu cu necredintia pe legiuit'a sea socia Mari'a Cuculu din Agnit'a, se provóca prin acést'a cá in terminu de unu anu si o di dela dat'a de josu se se infatisieze inaintea Scaunulu protopopescu gr. or. alu Cinculu mare, cáci la din contra se va dá hotarire la acti'a muerei sale si in absentie-i.

Cinculu mare in 1 Februaru 1866.

Scaunulu protopopescu greco-orient. alu Cinculu mare.

Ignatiu Mandocea,

Adm. protopopescu.

Burs'a de Vienn'a.

Din 11/23 Iunie 1866.

Metalicele 5%	56 90	Actiile de creditu	134 10
Imprumutulu nat. 5%	61 80	Argentulu	134 50
Actiile de banca	688	Galbinulu	6 40

In nrulu trecutulu s'aru 12 incep. de dinjosu, pre column'a I. e a se indreptá in unele esemplarie: asiá numitu planu de reforma.